

Irmína Kotlarska

Uniwersytet Zielonogórski

i.kotlarska@ifp.uz.zgora.pl

ORCID: 0000-0003-3858-9650

SPRAWOZDANIE Z II KONGRESU HISTORYKÓW JĘZYKA (KATOWICE, 27–28 CZERWCA 2023 ROKU)

W dniach 27–28 czerwca 2023 r. w Katowicach odbył się II Kongres Historyków Języka. Organizatorami wydarzenia po raz kolejny byli językoznawcy z Uniwersytetu Śląskiego. W gościnne progi Wydziału Humanistycznego UŚ przyjechało ponad stu historyków języka z 18 krajowych ośrodków naukowych.

Uroczysty i efektywny przebieg spotkania zagwarantowali członkowie komitetu organizacyjnego: Magdalena Pastuch, Mirosława Siuciak, Barbara Mitrenga, Jarosław Pacuła, Beata Kiszka-Pytel oraz Kinga Wąsińska. W Komitecie Naukowym Kongresu zasiedli wybitni polscy językoznawcy: Stanisław Borawski, Władysława Bryłowa, Marek Cybulski, Stanisław Dubisz, Bogusław Dunaj, Krystyna Kleszczowa, Stanisław Koziara, Tadeusz Lewaszkiewicz, Renata Przybylska, Urszula Sokólska, Elżbieta Umińska-Tytoń, Bogusław Wyderka. Patronat honorowy nad Kongresem objęli: rektor Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach prof. dr hab. Ryszard Koziółek, Wojewoda Śląski, Prezydent Miasta Katowice, Polskie Towarzystwo Językoznawcze, Rada Języka Polskiego oraz Polska Akademia Nauk. Partnerami wydarzenia byli: katowicki oddział Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka w Katowicach, Stowarzyszenie Przyjaciół Instytutu Języka Polskiego Uniwersytetu Śląskiego „Via Linguae” oraz Szkoła Języka i Kultury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Medialną obsługą wydarzenia zajęły się „Gazeta Uniwersytecka UŚ”, Polskie Radio Katowice, Radio CCM, „Dziennik Zachodni”, „Forum Akademickie”, TVP3 Katowice, portal „Nasze miasto”.

Celem Kongresu był namysł nad problemami odnoszącymi się do opisu i interpretacji zjawisk historycznych lub mających swoje źródła w historii języka¹. Program wydarzenia obejmował obrady plenarne, w sekcjach oraz panel dyskusyjny poświęcony granicom w historii języka polskiego. Uczestnicy konferencji mogli także zwiedzić Muzeum Śląskie lub zapoznać się ze zbiorami specjalnymi Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. W ciągu dwóch dni konferencji przedstawiono ponad 80 referatów autorskich i współautorskich obejmujących zróżnicowaną problematykę: od refleksji ogólnoteoretycznych i metodologicznych po empiryczne analizy konkretnych zjawisk i tekstów źródłowych. Obrady odbywały się w siedzibie Wydziału Humanistycznego UŚ. Uczestników Kongresu przywitała Magdalena Pastuch,

---

¹ <https://kongreshistorykowjezyka2023.us.edu.pl/index.php/organizacja/>

słowo wstępne wygłosił Rektor Uniwersytetu Śląskiego Ryszard Koziółek oraz Dyrektor Instytutu Językoznawstwa UŚ Adam Wojtaszek. Obaj podkreślali wagę wiedzy o językowej przeszłości dla teraźniejszości.

W czasie obrad plenarnych otwierających Kongres wygłoszono referaty o charakterze metarefleksyjnym. O kierunkach postulowanych w badaniach historycznojęzykowych traktowało wystąpienie **Bogusława Dunaja** odczytane przez **Mirosławę Mycawkę**. **Stanisław Dubisz** przedstawił problemy i potrzeby dotyczące chronologizacji i wewnętrznej periodyzacji najnowszych dziejów polszczyzny. Prelegenci drugiej części obrad plenarnych podjęli powiązane ze sobą kwestie granic historii języka w odniesieniu do obszaru badawczego oraz opracowania nowej syntezy historii języka polskiego. **Ewa Woźniak** zaprezentowała autorską propozycję rozumienia obszaru badawczego historii języka w relacji do innych subdyscyplin językoznawstwa diachronicznego. Akcentowała rozwój tzw. społecznej historii języka na gruncie nauk historycznych. Współautorski referat **Magdaleny Pastuch** oraz **Tomasza Miki** problematyzował wątpliwości i kwestie sporne towarzyszące dyskusji o koncepcji nowej syntezy toczonyj w gronie badaczy skupionych w Komisji Historii Języka przy KJ PAN.

Licznie zgromadzeni na konferencji badacze obradowali następnie w sekcjach, o których spójność tematyczną zadbali organizatorzy. Różnorodność zagadnień podejmowanych w wygłaszanych referatach odzwierciedla wieloaspektowość historii języka, jej polimetodologiczność oraz bogactwo indywidualnych zainteresowań badawczych uczestników Kongresu. Należy zaznaczyć, że ze względu na liczbę i bogactwo tematyczne referatów wygłoszonych podczas Kongresu niniejsze sprawozdanie nie omawia szczegółowo treści wystąpień; stanowi jedynie rodzaj podsumowania prezentujących wątki podejmowane w trakcie Kongresu.

Część wystąpień dotyczyła badań nad ewolucją systemu gramatycznego. **Agnieszka Słoboda** przeanalizowała użycie bezokolicznika biernego w średniowiecznej polszczyźnie. **Olga Ziółkowska** wskazywała zależności między zaburzeniem kongruencji a repartycją funkcji składniowych imiesłowów staropolskich. Na podstawie przykładów zaczerpniętych ze staropolskich narracji biblijno-apokryficznych zilustrowała etapy procesu, w wyniku którego dochodzi do zerwania związku zgody między imiesłowem a pierwotnie określającym przezeń rzeczownikiem. Składnia była też przedmiotem zainteresowania **Renaty Bronikowskiej**, która proponowała klasyfikację dawnych konstrukcji z predykatem w postaci przymiotnika w rodzaju żeńskim. Znany ze staro- i średniopolskich tekstów leksem *alić* stał się przedmiotem analiz **Mikołaja Dunikowskiego**, który, odwołując się do zabytków innych języków słowiańskich i badań nad składnią historyczną, wykazał, że obecność w wyrazie partykuły pytajnej *li* jest związana ze sposobem zadawania pytań retorycznych. Zależność między grafią *Bulli gnieźnieńskiej* a wczesnopolską fonologią spirantów i afrykat analizował **Zbigniew Babik**. **Robert Bońkowski** omawiał pojawienie się oraz funkcjonowanie spirantów *ś* i *ź* w języku czarnogórskim i polskim. Spory ortograficzne w historii języka polskiego, języków łużyckich, w serbskim i słoweńskim na tle sporów w dziejach innych języków europejskich przedstawił **Tadeusz Lewaszkiewicz**. Zagadnienia ortograficzne w nieznanym dotychczas dziewiętnastowiecznym poradniku dla drukarzy autorstwa użytkownika polszczyzny kresowej były tematem referatu **Urszuli Sokólskiej** i **Anetty Strawińskiej**. **Joanna Kamper-Warejko** i **Joanna Kulwicka-Kamińska** podsumowały dotychczasową wiedzę na temat XVI-wiecznej fleksji imiennej i werbalnej, wyznaczyły też kierunki badań nad przeobrażeniami w systemie gramatycznym polszczyzny

przełomu XV i XVI wieku. W wystąpieniu poświęconym konstrukcjom quasi-narzędnikowym **Anetta Luto-Kamińska** i **Emilia Kubicka**, wykorzystując metodę „ewolucji persektywicznej”, zestawiły współczesne użycia konstrukcji quasi-narzędnikowych z funkcjonalnie analogicznymi konstrukcjami w polszczyźnie szesnastowiecznej.

Wystąpienia kongresowe omawiały także zagadnienia z historii innych niż słowiańskie języków europejskich. **Dominika Skrzypek** i **Maria Klejnowska** przedstawiły zarys rozwoju wykładników strony biernej w językach skandynawskich, rozważając ważki dla zagadnienia problem przykładów ambiwalentnych i roli takich przykładów dla zmiany językowej. Wyniki badania korpusowego statusu składniowego czasownika *bliven* ('(po)zostać') w tekstach średnio-dolno-niemieckich weryfikujące sprzeczne tezy na temat statusu tego leksemu w językach skandynawskich zaprezentowała **Marta Woźnicka**. Zgramatyzalizowane rodzaje konstrukcji porównawczych w języku Old West Norse oraz użyteczność badań nad nimi dla obserwacji składni historycznej stały się przedmiotem rozważań **Aleksandra Juszczyńskiego**. Chronologia względna zmian fonologicznych i morfologicznych z rekonstruowanego języka praindoeuropejskiego do języka łacińskiego była tematem wystąpienia **Dariusza Piwowarczyka**, natomiast **Marcel Nowakowski** na przykładzie greki mykeńskiej zaprezentował problemy rekonstrukcji fonetycznej języków wymarłych.

Przedmiotem wielu referatów były zagadnienia leksykalne i leksykograficzne. **Radosław Pawelec** analizował ambiwalencje i paradoksy w perspektywie semantyki historycznej na podstawie wybranych nazw antywartości. **Beata Raszevska-Żurek** poświęciła swoje wystąpienie sposobom odkrycia modelu ewolucji semantycznej, którym może być analiza językowego odzwierciedlenia przeobrażeń ogólnego pojęcia. Na pytania o źródła, sposoby wyrażania oraz stosunek dawnych użytkowników języka do *radości* odpowiadała **Dorota Adamiec**. Trudności w odróżnianiu nazw sekwatywnych (nazwy wyznawców i zwolenników sekt i religii) od ekspresywizmów były przedmiotem wystąpienia **Pauliny Michalskiej-Góreckiej**. Metodę analizy semantycznej użyć badanego wyrazu w różnych kontekstach z wykorzystaniem pojęć pola kolokacyjnego, kolokatów i profiliów kolokacyjnych zaprezentowała **Renata Przybylska**. Zastosowaniem teorii pól semantycznych w badaniach nad leksyką dawną zajął się **Dawid Lipiński**. Podstawą materiałową jego wystąpienia były czasowniki oznaczające składanie ofiary występujące w części wotywniej łacińskich formuł modlitewnych. **Aleksandra Janowska** dokonała wprowadzenia do badań obejmujących zakres, kierunki i procesy sprzyjające krystalizowaniu się wyznaczników kategorii przybliżoności. Nawiązaniem do referatu wygłoszonego na I Kongresie Historyków Języka było wystąpienie **Marioli Jakubowicz** poświęcone rekonstrukcji semantyki w prajęzykach. Prace nad tradycyjną i cyfrową wersją kolejnego tomu *Słownika prasłowiańskiego* pozwoliły autorce na rozmieszczenie rekonstruowanych wyrazów w siatce pojęciowej, która przybliży strukturę znaczeniową leksyki prasłowiańskiej. Przeglądu zmian w badaniach z zakresu semantyki, form gramatycznych i składni najstarszych źródeł językowych zawartych w *Słowniku staropolskim* i jego suplementach dokonała **Ewa Deptuchowa**. Wyniki doskonalszej ekscerpacji źródeł pochodzących z łacińsko-polskich słowników przekładowych oraz łacińskich słowników głosowanych, wzbogacające wiedzę o staropolskim słownictwie, przedstawiła **Magdalena Klapper**. Sposób prezentowania słownika w leksykografii polskiej był przedmiotem referatu **Jolanty Migdał**, która przeanalizowała wyekscerpowane z historycznych i współczesnych słowników hasła nazywające

uporządkowane zbiory wyrazów. Prezentacja nieznanego dotąd leksyki z rękopiśmiennego dziewiętnastowiecznego słowniczka z Wileńszczyzny autorstwa Artura Dolińskiego była centralnym punktem wystąpienia **Beaty Kuryłowicz**. **Tomasz Lisowski** wykorzystał analizę dystrybucyjno-kontekstową do badań nad leksykonem *Biblii Leopoldy*, co pozwoliło wskazać w tekście warstwę leksyki średniowiecznej i współczesnej autorowi. **Michał Rzepiela** zaprezentował możliwości zastosowania współczesnych koncepcji językoznawczych *formulaic language* i *pattern grammar* do badań nad użyciem wielowyrzowych jednostek leksykalnych w języku historycznym. **Dorota Mika**, **Ewa Rodek** i **Krzysztof Nowak** zaprezentowali wyniki półautomatycznej analizy polisemii regularnej fitonimów w wybranych słownikach opracowywanych w ramach projektu DARIAH.lab. Posłużyły one prezentacji perspektyw i ograniczeń automatycznej analizy słowników historycznych na potrzeby badań diachronicznych. **Alina Kępińska** poświęciła swe wystąpienie metodologii opisu jednostek leksykalnych, prezentując trudności w klasyfikacji jednostek analitycznych oraz kolokacji, a także wątpliwości w klasyfikacji wyrazów motywowanych. **Agnieszka Piela** omówiła quasi-deminutiwa i quasi-augmentatiwa w polskich frazeologizmach, wskazując na podstawie ich funkcjonowania w polszczyźnie dawnej i współczesnej przenikanie się synchronii i diachronii w oglądzie zjawisk słowotwórczych.

Badacze obejmowali oglądem także nazwy własne. **Aleksandra Żurek-Huszcz** przedstawiła analizę nazwisk przybieranych przez konwertytów z judaizmu na wyznania chrześcijańskie w dziewiętnastowiecznej Warszawie, **Agata Łojek** zaś odtworzyła JOŚ wyłaniający się z podstaw motywacyjnych XVII-wiecznych nazwisk odapelatywnych na Kielecczyźnie. **Magdalena Gozdek** zbadała funkcję antroponimów i toponimów w szesnastowiecznej twórczości reformatorskiej Erazma Glicznera.

Część wystąpień referowała wyniki badań nad wpływami obcymi w języku. Rozumieniu określił *zapożyczenie pośrednie* i *bezpośrednie* przyglądał się **Jan German**, który dokonał krytycznego przeglądu językowych i pozajęzykowych argumentów pozwalających potwierdzać lub wykluczać pośrednictwo dodatkowego języka przy zapożyczeniach. **Agata Kwaśnicka-Janowicz** omówiła systemowe, poznawcze i społeczne czynniki stabilizacji zapożyczeń leksykalnych w historii języka polskiego. Przeglądu dotychczasowych ustaleń w zakresie związków składni polskiej i łacińskiej na podstawie jednej z konstrukcji występujących w polszczyźnie szesnastowiecznej dokonała **Dorota Kozaryn**, natomiast **Ewelina Kwapien** omówiła łacińskie zapożyczenia czasownikowe zanikające w dobie nowopolskiej. **Katarzyna Jasińska** zanalizowała sposoby tłumaczenia łacińskich wyrazów rzadkich w średniowieczu. Wpływem semantyki prasłowiańskiej na znaczenia utrwalone w poszczególnych językach słowiańskich zajął się **Szymon Pogwizd**, **Anna Borowy** zaś chronologią i drogami przenikania najstarszych pożyczek greckich w języku rumuńskim.

Rozważania poświęcone leksyce ilustrowały także regionalną i dialektalną perspektywę badań historycznojęzykowych. **Kazimierz Sikora** podjął próbę ustalenia genezy, struktury semantycznej oraz wartości kategorialnej gwarowego afirmatywnego dopowiedzenia *juści / a juści* wykazującego funkcjonalne podobieństwo do ogólnopolskiego *a jakże, oczywiście, no pewnie* itp. Źródła regionalne dokumentujące i wzbogacające wiedzę o przeszłości polskiego socjolektu przestępczego przedstawił **Jarosław Pacuła**. Znaczenie, etymologię i motywację wybranych archaizmów leksykalnych nazywających kulinaria w gwarach ślą-

skich przedstawiła **Lidia Przymuszała**. Analizę historycznojęzykową wskazującą zmiany semantyczne i frekwencję używania części archaicznych zasobów słownictwa z pola tematycznego JEDZENIE zachowanych w etnolekcie śląskim zaprezentowała **Beata Kiszka-Pytel**.

Wystąpienia kongresowe korespondowały także z cyfrowym zwrotem w humanistyce. **Włodzimierz Gruszczyński**, **Aleksandra Wieczorek** oraz **Marcin Woliński** zaprezentowali, w jaki sposób za pomocą danych z Elektronicznego Korpusu Tekstów Polskich XVII i XVIII wieku (KORBA) oraz narzędzia Chronofleks weryfikować lub ustalać przebieg, natężenie i chronologię zaniku form liczby podwójnej oraz powstanie i stabilizację rodzaju męskosobowego w polszczyźnie. **Magdalena Majdak** i **Witold Kieraś** wykorzystali ten sam korpus do wydobywania słów kluczy z podzbioru tekstów opatrzonych etykietą tematyczną „religia” i porównania ich między sobą z uwzględnieniem zróżnicowanych parametrów. **Patrycja Potoniec** i **Krzysztof Opaliński** zreferowali postępy i plany w budowie serwisu internetowego opartego na materiałach *Słownika polszczyzny XVI wieku*. **Kinga Wąsińska** omówiła wyniki rekonesansowych obserwacji wykorzystania statystyki w badaniach historycznojęzykowych. **Aleksandra Ryś** zwracała uwagę na możliwości diachronicznych badań frazeologii z wykorzystaniem korpusów anotowanych socjopragmatycznie i narzędzi do analizy sentymentu. Pytania o perspektywy badań najstarszych zachowanych użyc polszczyzny w obliczu nowej rzeczywistości technologicznej stawiał **Mariusz Leńczuk**. **Monika Opalińska** pokazała, jak nowoczesne badania lingwistyczne, paleograficzne i materiałowe pozwoliły zrekonstruować układ i zawartość oryginalnych kart rękopiśmiennych oraz odtworzyć genezę i proveniencję średniowiecznego angielskiego psalterza uznawanego do niedawna za zaginiony. **Dorota Rojszczak-Robińska** przedstawiła obserwacje wynikające z anotacji gramatycznej, wątkowej i źródłowej staropolskich apokryfów dokonanej na potrzeby projektu apocrypha.amu.edu.pl.

Zastosowanie nowoczesnych narzędzi odśladania nieznanne fakty i rodzi nowe pytania badawcze, dlatego powtarzalnym motywem wystąpień była potrzeba uzupełnienia lub skorygowania dotychczasowego stanu wiedzy historycznojęzykowej. **Jolanta Klimek-Grądzka** przedmiotem refleksji uczyniła rewizję w badaniach historycznojęzykowych widzianą w ujęciu historycznym (od końca XIX do początku XXI wieku). **Maria Trawińska** postulowała wypracowanie nowego paradygmatu badawczego polszczyzny piętnastowiecznej, opartego na nowatorskich edycjach źródeł z tego okresu. Metody i narzędzia ujmowanych funkcjonalnie badań diachronicznych zreferował **Piotr Sobotka**.

Liczne były także referaty oscylujące wokół problemów komunikacji językowej w wymiarach dyskursologicznym, genologicznym i stylistycznym. Aspekty komunikacyjno-kulturowe fenomenu polskich gazet rękopiśmiennych XVIII wieku oraz ich związki z rozwijającymi się w tym samym czasie drukowanymi odpowiednikami zaprezentowały **Renata Bizior** i **Dorota Suska**. Nowe pola badawcze otwierające się dla badań historycznojęzykowych na podstawie analiz dawnego czasopiśmiennictwa popularyzacyjnego przedstawiła **Agnieszka Szczaus**. Stan i potrzeby badań genologicznych, stylistycznych i dyskursologicznych nad dawną polszczyzną popularnonaukową omówiła **Anetta Gajda**. Genologiczny ogląd tekstów dokumentujących przebieg obrad parlamentu od wieku XVI do współczesności zaprezentowała **Małgorzata Dawidziak-Kładoczna**, zestawiając diariusz sejmowy ze sprawozdaniem stenograficznym. **Magdalena Jurewicz-Nowak** przyjrzała się mechanizmom konwencjonalizowania się zapisu wiana na tle przemian zachodzących w polskiej wspólnocie komunikatywnej

warunkowanej prawnie w XVI wieku. **Iwona Pałucka-Czeraniak** omówiła relacje pomiędzy wspólnotami nierównorzędnymi funkcjonującymi w obrębie wspólnoty miejskiej w XVIII stuleciu na materiale dokumentów cechowych. **Danuta Kowalska i Magdalena Pietrzak** wskazywały tendencje rozwojowe opisu w prozie reporterskiej XIX wieku, analizując stylistyczno-funkcjonalnie oraz tekstologicznie deskrypcje w tekstach prozatorskich pochodzących z tego okresu. Teksty epistolograficzne zainspirowały **Katarzynę Sicińską** do analiz formuły finalnej w listach polskich z XVII i XVIII wieku w kontekście modelu grzeczności staropolskiej. Wyniki badań nad korespondencją prywatną Henryka Sienkiewicza omówiła **Leonarda Mariak**, językowe wykładniki siedemnastowiecznej rosyjskiej komunikacji epistolarnej zaprezentowała **Anna Iacovou**. Teksty kazań żydowskich w języku polskim z końca XIX i początków XX wieku objął ogłędem **Przemysław Wiatrowski**, prezentując najważniejsze wątki interpretacyjne tego słabo do tej pory rozpoznanego korpusu tekstowego. **Agnieszka Górna** przeanalizowała archaizację języka w polskich tłumaczeniach wybranych angielskojęzycznych powieści gotyckich.

Możliwości, jakie stwarza wykorzystanie do badań dyskursu narzędzi badawczych skonstruowanych na gruncie kognitywnie zorientowanej lingwistyki kulturowej przedstawiła **Aleksandra Niewiara**. Nakreślony przez Jana Karłowicza w drugiej połowie dziewiętnastego stulecia program etnolingwistyki historycznej nakierowanej na badanie duchowej historii Polaków odtworzył **Maciej Rak** na podstawie rękopiśmiennej kartoteki *Słownika mitologii polskiej*. Formalne, tekstologiczne, komunikacyjne i funkcyjne cechy dawnych polsko-francuskich i francusko-polskich świadectw dwujęzycznych zaprezentował **Rafał Zarębski**, zwracając uwagę na konieczność uwzględniania językowych i pozajęzykowych aspektów funkcjonowania dawnych tekstów dwujęzycznych.

Żywy w badaniach humanistycznych zwrot pamięciologiczny uwidocznił się w wystąpieniu **Joanny Przyklenk**, wskazującej wzajemne relacje lingwistyki pamięci oraz lingwistyki diachronicznej ze szczególnym uwzględnieniem zjawisk tekstowych występujących w gatunkach dyskursu wspomnieniowego. Sposoby kreowania pamięci zbiorowej wspólnoty szlacheckiej okresu I Rzeczypospolitej za pośrednictwem gatunku komemoracyjnego (katalogu władców) przedstawiła **Magdalena Hawrysz**. Badaczka wskazała generyczne cechy katalogów decydujące o ich skuteczności w wypełnianiu funkcji memorialnej i tożsamościowej.

Wygłoszono także wystąpienia podejmujące kwestie (glotto)dydaktyczne. Relacji historia języka – glottodydaktyka poświęciły referat **Dorota Szagun** oraz **Iwona Żuraszek-Ryś**, zwracając uwagę, że w kontekście pokrewieństwa językowego odwołania do historii języka w procesie nauczania języka nabierają większego znaczenia. Materiały do nauki języka polskiego jako obcego pisane od końca XIX do połowy XX wieku dla odbiorców angielskojęzycznych objęła ogłędem **Irmína Kotlarska**, traktując je jako teksty dokumentujące przestrzeń dyskursywną nauczania języka polskiego w środowisku obcojęzycznym. **Barbara Mitrenga** omówiła aktualny zakres kształcenia historycznojęzykowego na studiach polonistycznych w Uniwersytecie Śląskim oraz wybranych uniwersytetach w Polsce. Badaczka zestawiała obecny stan nauczania przedmiotów diachronicznych z postulatami zgłoszonymi w dyskusji podczas I Kongresu Historyków Języka, założeniami nowej podstawy programowej dla szkół średnich oraz dyscypliny naukowej (polonistyki).

Podczas drugiego dnia Kongresu odbyła się dyskusja panelowa poświęcona szeroko pojętym granicom historii języka. Wzięli w niej udział Krystyna Kleszczowa, Maciej Eder, Artur Rejter, Rafał Molencki, Dominika Skrzypek, Agnieszka Słoboda oraz Piotr Sobotka. Kongres zakończyły obrady plenarne. Powróciła w nich refleksja metadyscyplinowa. **Artur Rejter** argumentował potrzebę zaangażowania się historyków języka w obszar badań spod znaku humanistyki cyfrowej, zaangażowanej, kognitywnej, posthumanistyki czy humanistyki artystycznej. Konieczność opracowania nowej syntezy dziejów polszczyzny biblijnej, postrzeganej jako stylowa pododmiana polskiego języka ogólnego, postulował **Stanisław Koziara**. **Krzysztof Maćkowiak** wnioskował o metodyczny opis kształtu podstawowych stylów funkcjonalnych w poszczególnych epokach. **Mirosława Siuciak** prezentowała możliwości płynące z uporządkowania opisu dziejów polszczyzny przy użyciu kategorii dyskursu.

Kongres potwierdził żywotność historii języka jako dyscypliny badawczej, jej wieloaspektowość oraz związki z licznymi subdyscyplinami lingwistyki. Dowiódł także, że badacze zajmujący się językową przeszłością są otwarci na nowe metody badań oraz gotowi do rewidowania dotychczasowych ustaleń. Żywa dyskusja towarzysząca obradom dowiodła, że środowisko historyków języka potrzebuje forum służącego wymianie myśli i poglądów. Cieszy więc decyzja Organizatorów przedstawiona podczas zakończenia konferencji, by powołać Radę Kongresu Historyków Języka zajmującą się między innymi organizacją kolejnych spotkań integrujących środowisko językoznawców diachronistów.